

մեծ բազմ մարդն չէր անցըներ, երբոր ստոյգ ըլլալն իմացաւ, զոյնը նետեց և գրեթէ հիւանդանալու պէս եղաւ. փութանակ Պ. Ղ.*** ին շնորհակալ ըլլալու, դէպ 'ի երկինք վերցուց արտասուալից աչուրներն ու հառաչեց. «Բնտուած իմ, ուրեմն ես 'ի զուր չյուսացայ 'ի քեզ», Սաստիկ խռոված էր սիրտը, և չգիտնալով թէ ինչ կերպով իր երախտագիտութիւնն յայտնէ իր այսնոր խնամակալին, Ղ.*** խաթու նին ձեռքերը կը պագնէր. «Դու միայն, կ'ըսէր, արժանի ես հաճոյ և ընդունելի ընելու իմ շնորհակալութիւններս այն բարերար անձին՝ ուսկից կը սպասեմ ես իմ հօրս ազատութիւնը»:

Երեկոյեան դէմ առանց իրեն պարզ զգեստը փոխելու՝ քիչ մը երեսն ու մազերը մաքրեցին ու շտկեցին, և Պ. Ղ.*** առաւ զԲրաքովիա արքունական պալատը տարաւ: Կայսերական պալատին մօտեցած միջոցը Բրաքովիա իր հայրը յիշեց, որ ամենադժուարին է ըսեր էր հօն մանելը, և Պ. Ղ.*** ին դարձած՝ «Ի՞նչ որ հիմա զիս տեսնելու ըլլար, կ'ըսէր, թէ որ գիտնար որու առջև ներկայանալս, ինչ պէս կ'ուրախանար: Բնտուած իմ, Բնտուած իմ, լմնցուր սկսածդ»:

Բնտուած ամենաին հարցընելու թէ ինչ կերպով պէտք էր ներկայանալ կամ ինչ պէտք էր ըսել, անխուով կայս-

րուհւոյն սենեակը մտաւ. կայսրուհի մայրը զԲրաքովիա իր սովորական բարեսրտութեամբն ընդունեցաւ, և գլխէն անցած դէպքերն հարցուց, զորոնք համառօտ մը Պ. Ղ.*** էն լսելէն վերջը, հետաքրքիր էր տեղն 'ի տեղը իմանալու իրմէ: Բրաքովիա համեստ վստահութեամբ մը պատասխան տուաւ, իբրեւ թէ աշխարհքի վարժ քաղաքագէտ անձ մը ըլլար. յայտնեց իր ճամբորդութեան վախճանը, և հօրը անմեղութեանը վրայ համոզուած ըլլալով, ոչ թէ շնորհք՝ այլ դատաստանին վերաբնութիւնը ինդրեց: Կայսրուհին գովեց իր արիասրտութիւնն ու որդիական սէրը, խոստացաւ կայսեր յանձնելու զինքը, և նոյն միջոցին մէկէն 300 բողոքի հրամայեց որ տրուի Բրաքովիայի իրեն նախնական կարօտութեանցը համար, խոստանալով իրեն ուրիշ անգամներ ալ օգնելու:

Բրաքովիա դուրս ելաւ պալատէն, այնպէս զգածուած իր բաղդին և կայսրուհւոյն բարեսրտութեանը վրայ, որ երբ 'ի դարձին Պ. Ղ.*** հարցուց իրեն եթէ գոհ էր արդեօք կայսրուհւոյն ներկայանալուն վրայ, միայն աղբիւրահոս արցունքներովը կըցաւ պատասխանել:

Կը շարունակուի:

ԳՐԱՎԻԷ ՅՐ ՄԵՍԴԻՐԸ

ԱՐԿԱԾԹ ՆԻՈՎԲԵՍԹ¹

Պակեաւ ողջոյն Լիւդիա, եւ ընդ քաղաքսն Փոխպալատոյ
Ինթանայր համբաւ իրին, եւ ընդ հանուր ծաւալէր զրոյց:²
'Եիովլէ գեռ եւս աղջիկ գողով մատաղ ճանաչէր զնա,

1. Եիովլէ, գուստր Տանտալեայ, ծնեալ յԱմփոնեայ յառնէն եօթն ուստերս և զուգաթիւ դասերս, և յաղագս բազմորդութեանն ապարասանալ, նախատէր զԼեոով, և արգելոյր մի ումէք յիւրում տէրութեան պաշտօն մատուցանել նմա: Ընդ որ բարկացեալ յոյժ աստուածուհին, առաքէ զԱպոլոն և զԱրամիս զիւր որդիսն, զի զնախառնացն ինդրեսցեն վրէժս: Որոց առեալ զաղեղն և զնետ, միահաղոյն յանկարծօրէն մահու սպանանեն զեօթն որդիսն Եիովլեայ. զոր Ամփիո-

նի չկարացեալ տանել՝ անձին առնէր: Իսկ Եիովլէ մինչ ընդ մահ որդւոցն զայրագնեալ՝ զաստուածսն անիծանէր, տեսանէ յանդիման և ըզդաստերացն սատակումն նետահար. և 'ի յանկարծադէպն և գժնդակ տրոմուութենէ անզգայեալ քարանայ. և արձանն մինչև ցայժմ ևս ասէն արտօսը թորէ:

2. Եորանշան արկածիցն Արաքնեայ. որոյ խրոխտացեալ ճարտար քան զԱթենաս դուռն տայնանկութեամբ, ցասեաւ աստուածուհին և

Սինչգեռ կոյսն ի Սեննիա եւ ի Սիպիլ կայր բընակեալ .
ԲՆՂ ոչինչ ընդ Բաբնեայ իւր բնակակցին խրատեալ պատիժ՝
Բէն ածել յերկնաւորացն , ոչ մեծաբանքս բարբառել ,
Բաղմօք ի սիրտ իւր փըքայր՝ այլ ոչ արուեստք իւր ամուսնոյն ,
Ոչ զարմ տոհմից երկոյուն , ոչ քաջազէնըն պետութիւն
Բնպիսի քաղցրանային , թէպէտ բընաւքն իսկ հեշտաբերք ,
Օքրդ զաւակացըն սերունդ , եւ Վիովբէ բարեբաստ գոյր
Վան ըզբընաւս ի կանանց , թէ ոչ ի սիրտ իւր մեծանայր :
Օ ի Սանտով կոյս Տիրեսեան , հանդերձելոյըն կանխագէտ ,
Ի ի վերինն ազդեցութեամբ՝ ընդ պողոտայս ձայնէր մոլեալ .
“ Իամենեանք , ծն ելէք երամովին , եւ Լէտովայ
Եւ երկեակ իւր ծընընդոց տուք ջերմ մաղթանս խընկանըւէր .
Ի սարգենիս հերքըդ հիւսցին , պատգամ յիմ շուրթն այս Լէտովայ ,
Սըտադիւր հըպատակեալ խեբայեցւոյըն համօրէն ,
Բզգըլխովքն ըստ պատգամին ոլորս ածեն տերեւախիտ ,
Ի սըրբանուէր արկեալ հրատ ընդ դալարեաց՝ խունկս աղերսից :
Եւ ահա գայր Վիովբէ ընդ ընկերացն երամ պայծառ ,
Պեղաշուք ի փռիւգացի արկանելիսն ոսկեճամուկ .
Պէմք անոյ՜ կէս վառ ցասմամբ , շարժեալ գըլխովըն նազելի
Օհեր ծամիցն ի ծալ ծաւալ աստի անտի վէտ վէտ զուլամբ .
Բը ըզտեղի . եւ զիւրեւ շուրջ բարձրայօն աչս ածելով .
“ Օ ինչ այդ շամբուշ մոլութիւն , ասէ , զաստուածսն ականջալուրս
Վան զակն յայտնիսն ընտրել գեր , կամ հիմ Լէտով առցէ պաշտօն :
Յերբ ինձ խունկք ոչ մատչիցին , եմ ես ծընունդ Տանտալուսի ,
Ում միայնոյ լոկ եհաս ընդ դիս բազմել խրախճանակից .
Բտընդուհին է ինձ մայր , եւ նախահաւ Բտընսըն մեծ ,
Որ զսընական եթերական ի յուսըս իւր բարձեալ տանի .
Բրամազդ երկրորդ ինձ հաւ , որում սլանծամ գօլ համազուն .
Փռիւգացիք սարսեն յինէն , եւ եմ գըլխոյ տանըն կադմեան ,
Եւ ի լարս երգոց փանդռան իմ ամուսնոյս կանգնեալ պարիսպք
Եւ ազգք որ ի նոսա՝ կան ընդ մերովըս վարչութեամբ :
Յոր եւ կոյս տանըս յարկաց զաչս իմ յածեալ դարձուցանեմ
Պանձք անբաւ գան ի տեսիլ , եւ է յիս ճահ շուք դիցուհւոյ .
Յաւեղին եւս ի սոսին դըստերք իմ եօթն եւ եօթն ուստերք .
Եւ ընդ հուպ որ առ նոքօք երամք հարսանցն ընդ փեսայից :
Տուք ինձ բան ուրեմն ապա թէ ոչ յիրաւս ինչ պարծիցիմ .
Եւ չգիտեմ իբր հանդուրժէք դասել քան զիս նախապատիւ
ԲՂ Լէտով ըզտիտանեան Կեւսայ զաւակ , որում երբեմն

պատառեաց զոստայն նորա և զգործին խորտակեալ ցրուեաց : Ընդ որ խոթողեալ Արաքնէ՝ խեղդ արկ և կախեցաւ , և ի կախազանի անդ փոխեցաւ : Ի սարդ ի նմին իսկ յԱթենասայ : Զսա զհամալ-

խարհիկ իւր և զքաղաքակից ճանաչէր Վիովբէ : Զև եղեալ կնութեան Ամփիոնի՝ Թերացւոյ Թա. գաւորի :

Յըմբընենէն ի ցառս երկանց չետ խուռն տեղի երկիրըս մեծ .
Յերկնից յերկրէ յանդընդոց վըտարեալ ձերգ աստուածուհի
Ողորէր ընդ համաշխարհ, մինչեւ ուրեմն ապա Ղաւրս
Ղուծ ածեալ թափառելում . Ղուռ ընդ երկիր, ասէ, նըժգէհ,
Եւ ես յանդուռնդ ի ծըփանի . եւ ետ ըզվայրըն ծըփանուտ .
Եւ անդէն ծընաւ երկուս, զեօթներորդ մասն իմ արգանդիս .
Երջանիկ եմ, ո՞վ ինձ զայս զլասցի ընդդէմ . եղէց իսկ միշտ .
Եւ ո՞ ընդ այս երկմտէ ոք . կամ յեց ի խումբս այս յոգնահոյլ .
Ո՛չ իւրիք ինչ զօրեսցէ բաղդըն լինել ինձ գամագիտ .
Օ՛ր որչափ հատցէ բազում, դեռ ըզլատ մասն առ իս կալայց .
Վաւ յինէն խէթ երկիւղի . այլ եդեալ իսկ թէ ինչ բարձցի
Ի բազմերամն ամբոխէ աստի իմոցըս զաւակաց,
Բայց ոչ զուրկ յայլոց բնաւից՝ երկուց և եթ լինիցիմ մայր,
Հանգոյն Լէտովայ որ չէ ընդհատ ինչ յանորդւոյ .
Փոյթ ի բազնացդ ելէք ի բաց, թողէք զօլորսըդ սարգենեաց .
Երցա թողեալ, եւ զնուէրսն անդէն լըքեալ կիսակատար,
Որպէս ինչ մարթերն յայնժամ՝ պաշտեն զդրօշն ի մեղմ մըրմունջ,
Բզարեալ աստուածուհւոյն, ի դարեւանդ ծայրից Ալանթեայ
Բարբառեալ առ երկոսին ձայն առ որդիսն արկանէր զայս .
“Բհա ես ձերոյին մայր, պատուեալ ձերովըդ ծընընդեամբ,
Եւ կամ թէ՝ թող ըզհերա, ըզգիցուհեօքըն զանցուցեալ,
Թէ իցեմն աստուածուհի՝ տարակուսեալ կամ արդարեւ .
Ի բազնացըն նուիրական դարուց ի դարս յաւիտենիս
Բհա մերժիմ ես, որդեակք, թէ չըտայցէք ձեռն օգնութեան .
Ոչ այս լոկ ցաւ իմ սըրտիս . այլ զի յեղեռն այսն յաւելեալ
Խշեաց ըզձեզ Տանտալեանն իւրոյ որդւոցն յետադասել,
Կոչելով զիս անորդի, որ ծէ թէ գոյր ինքն անզաւակ,
Ղըմանեալ ամբարըշտին իւրում ծնողին չարալեղուի .
Օ՛այսոսիկ խօսեալ Լէտով, նաւ աղերս յօդել կամէր .
“Լեցո զբողոքդ, ասէ Փեբոս, որով պատժոյն յապաղէ ժամ .
Բզնոյն եւ Բրտեմիս, եւ սրաթուիչ սահեալ ընդ օդ՝
Ի դըղեակն հասին Ադամեայ, պատեալ ամալովք քօղածածուկ .
Եւ անդ առ պարըսպօքն հարթայարմար դաշտ լայնածիր
Յոռնատրոփ բախեալ զընդդիւն յանդադար վազս երիվարաց,
Ուր դըռոյթ կառացն անուոց եւ սըմբակացըն կարծրակուռ
Փըխրեալ ըզհողակոշտս ընդ վայրն ի ցիր հարթեալ էին .
Բնդ զօրաւորք զօրութեամբ յեօթանց որդւոցն Բմիհոնեայ
Բշտանակեն յերիվար, ճընշեալ զբամակըս կարմրազարդ՝
Ի ծիրանիս Տիւրացւոց, եւ զկուռ վարեն սանձս ոսկեկազմ .
Յորոց միջի Լամենովս, երկն առաջին ծնողին իւրում,
Ո՛րնչ զերիվարն հոլովեալ շուրջ ի պըտոյտ բոլորածիր

Սանձէր զկրճակըն փրփրերախ, “Մ՛հ ինձ եղուկ,՝, գոչեաց անդէն.
 Եւ տանէր ըզսլլաքն ընդ մէջ կրծիցըն խորամուխ.
 Եւ ի ձեռաց լըքելոց երասանակն ի բաց զերծեալ,
 Բնդ աջ ուս երիվարին տակաւ նուաղեալ ի կողսն անկաւ.
 Բնդ Սիպիլոս ի շաչիւն աներեւոյթըն կապարձից
 Իսուլակի թողեալ ըզսանձ ձեպ տայր յըշտապ, զերդ նաւուղիդ
 Տեսեալ զամպ խուսէ ի բաց՝ թօնընկէցիցըն կանխագէտ,
 Օ՛ր ի կախ պարզեալ առագաստս ընդ քաղցրաշունչ մեղմ հողմոյն գէմ.
 Ի ձեպելըն ձիաթափ՝ թրուցեալ նետն անփախչելի,
 Եւ մըխեալ սայր սրլաքին ընդ ծայր ուլանըն տատանմամբ
 Կայր մընայր ի կոկորդին երկաթըն մերկ ցըցուեալ ի դուրս.
 Ինքն որպէս էրն հակեալ մէտ, ընդ բաշս ընդ վիզ սօս հողովեալ
 Հոսէր թաւալ, թաթաւեալ զերկիր արեամբըն ջերմաջերմ:
 Պեղիմովս հէքն եւ Տանտալոս, անուան հաւուն իւր ժառանգորդ,
 Սինչ ի կատար հասուցեալ զընտելական խաղս հանդիսից,
 Ի մըրցանըս մանկական՝ ջինջ յըմբշամարտս անցանէին,
 Եւ լանջս ի լանջս ածեալ սեղմ կային փարեալ ի գուպարած,
 Շայթեալ նետ պինդ աղեղան թափ յերկոսեանն անցանէր շէտ:
 Օ՛ղբ հեծեցին երկոքեան, եւ զոյգ առ ցաւսն հակեալ մարմնով
 Տապալեցան ընդ գետին, եւ առ միմեամբք թաւալազլոր
 Ըզմահաքուն աչն յածեալ թօթափեցին զոգիսն ի բաց.
 Ըպենովը ընդ այն տեսիլ բախեալ ըզկուրծսըն կեղեքմամբ
 Սաղէր ի ձեպ տագնապի փարեւ ըզցուրտ մարմնովըն ի դիւր.
 Ըյլ անկաւ յըսպասըն սուրբ. քանզի յերկաթ օրհասաբեր
 Դեւեանըն պատառեաց ըզսըրտադուրսըն խորամուխ.
 Օ՛ր կորվեալ՝ թեք սրլաքաւն ըզթոքոյն մասն ի դուրս խըլէր,
 Եւ ցընդէր զոգիսն ընդ օդ խառն ընդ արեանն ապաժուժի:
 Ըյլ չանկաւ ի մի հարուած Վամասիկտոնըն պատանեակ,
 Կարեվէր ի մասին ուր բարձք սրունիցն արձակեն ծայր
 Եւ ուր ճասուկ յօդակապք են ընդ ազգերսըն նեարդապատ.
 Սինչ նա դեռ ջանայր ի բաց քարշել զաշտէն մահահամբոյր,
 Սիւս այլ նետ փետրովք չափ ընդ փողս ուլանըն վարսէր մուխ.
 Օ՛ր ժայթքեալ արիւնն ոստոյց, եւ բարձր ի վեր շէտ ցայտելով
 Վաջ ի բաց ընդ մէջ օդոյն սրիւեալ ցընդէր ցիր ծաւալմամբ:
 Հուսկ վերջինն Իլիոնէոս ըզձեռս յերկինըս տարածեալ՝
 Պաղատէր անլըսելի, եւ “Մ՛վ, ասէր, աստուածքդ համայն,
 Ե՛իս, ո՛վ դիք,՝. անդիտացեալ թէ չեն համայնքըն լըսելիք:
 Եւ զեղնաւորն յուզեցաւ գութ, անդառնալին մինչ ճախրէր նետ.
 Ըյլ անկաւ ոչ դառնալէր, ոչ խոր ընդ սիրտն հարեալ ի սլաք:
 Իսթ գութին, ամբոխին ցաւ եւ իւրայոցն արտասուաց կոծ
 Եւ անկարծադէպ աղէտիցն առ մայրն եղեն համբաւաբերք,

Որ կայրն ընդարմացեալ եւ զայրացեալ սըրտմըտութեամբ
Թէ իբր աստուածք մինչ ցայդ վայր հանդուրժիցեն գոլ ձեռնհաս :
Ընդուստ եւ հայրն Բմբիոն հարեալ ի սիրտն երկաթով,
Ընչասպառ ընդ կենաց լուսոյն՝ ցաւոցն առնէր վախճան :
Ով քանի ի նախնոյն արդ փոփոխումն ի Վիովբէ ,
Որ ի բագնաց Լեւոնայ ըզժողովուրդն ի բաց վարէր
Եւ ընդ մէջ քաղաքին նազաճեմէր սօս բարձրալիզ ,
Իւրայոցն ատելի , արդ թընամեացն իսկ զըթալի :
Հեղուր զանձն ըզցուրտ մարմնովքն , եւ անխըտիր յախուռն յածմամբ
Որդեկացն իւր համբըն պաշտէր ըզհուսկ յետինն համբոյր :
Յորոց ապա զկապուտակ ծըղիւն յերկինքս համբարձեալ ,
“ Բերկրեցիր , անգութ Լեւոն , ասէ , ցաւովքս իմ բերկրեցիր :
Յագեսցի սիրտդ աննւեր , վըշտօքս աղիքըդ յագեսցին :
Սեռանիմ եօթըն մահունս . խընդա ոսոխդ ինձ յաղթական ,
Եւ զինչ ասեմն յաղթական . դու բարեբաստդ ահա չես ճոխ
Վան զիս ըզհիքացեալս , որ յետ այսչափ մահունցս յաղթեմ ,”
Ի խօսել նորա այսպէս , ձիգ աղեղան շառաչեալ լար ,
Եւ այց միայն ի Վիովբէյ՝ դողումն էարկ յամենեւին ,
Որ առ չարեացն արկածից յանդըգնագոյնքս խիզախէր :
Վորքն հերարձակ թըխսզգեստք կային զեղբարցըն դապաղօք :
Յորոց մին կորզեալ ի բաց զի մած կըռուեալ յաղիւն ըզնետ ,
Օերեստըն մահատիպ արկեալ յեղբայրն պակասէր :
Սիւնն այլ փութացեալ ըզհուառական մայրն ըսփոփել ,
Լուեաց յանկարծակի , զանխուլ վիրօքըն կորացեալ :
Եւ ոգւոցն ի պարզել կափուցանէր ըզշուրթն ամբիփ :
Եւ որ նուաղէր յընդվայր իւր ձեպ , էր որ առ քերքն անշընչանայր :
Սա աստ ծածկէր թաքըստիւ , նա անդ զոփայր քըստմնասարսուռ :
Վեցեցունցն այսպէս զրաւեալ պէս պէս վիրօք , վերջինն մնայր :
Օրով մայրն համատարած փարեալ անձամբն եւ հանդերձիւ :
“ Բզմիս զայս թող ինձ , ասէ , ըզհուսկ կըրտսերս ինձ պահեսջիր :
Ի բազմացդ այտի ըզմին եւ ըզկըրտսերն եւեթ խընդրեմ ,”
Եւ եւ նա ոյր վասն հայցերն աղերսանօք , անկաւ մեռեալ :
Եւ նըստաւ անզաւակեալ ընդ մէջ որդւոցն , առն և դըստերց :
Եւ վըշտին մածեաւ քըստմնեալ , եւ ոչ ի հողմ ծածանին հերք :
Երեսք տըմոյն եւ գունատ , ի տըխուր այտն անշարժ կան աչք :
Չերեւէր ի կերպարանսըն բնաւ նըշմար կենդանութեան :
Լեզուն իսկ ի ներքս անդ խոր եւ կարծըր քիմքն հարեալ ի պաղ :
Ուն , երակունք ապիկար ի խըլըրտումն ու ի մէտ գալար :
Եպիկար շարժել ըզձեռն եւ կամ փոխել զոտն յոտանէ ,
Եւ ի ներքս անդ փորոտիք իւր կարծրանան վիմատառեալ :
Եւ գեռ լայր . զորով պատեալ գոռ մըրըրկաց փոթորկաշունչ

Շուպեցին ի բնիկն իւր վայր. ուր ի կատար ցըցուեալ լերին
Կողկողի ողբանըւէր, եւ ցարդ արտօսըր կաթեն վէմք:

Ովիդեայ Այլակերպութիւնք Գիրք 2:

Պոլիկտես առ Կրասնոսր:

(Տես երես 211)

Թ Ո Ւ Ղ Թ Ժ Դ .

Պոլիկտես առ Կրասնոսր:

Միջանկեալ առնակալք. — Տրիքունք ժողո-
վրդեան. — Համարակալք. — Փոխառու
մարակալք:

Վերջի նամակիս մէջ ջանացի համառօտապէս
Հռոմայ կառավարութիւնը հասկըցնելու: Գանձա-
ւորներէն սկսեալ որոնք շէնքին հիման վրայ դը-
րուած են, մինչև հիւպատոսները՝ որ անոր գա-
գաթն են, պատշաճողութիւնքն՝ որիչ են, իրա-
ւունքներն՝ ծանօթ, պարտաւորութիւնները՝ հաս-
տատուն օրէնքներով որոշեալ, անանկ որ կարծես
թէ էական ատենակալութիւններէն և ոչ մէկը
կրնայ անոնց մերձենալ՝ որոնք քեզի ծանուցի:
Սակայն կան ուրիշներ որ անոնցմէ բոլորովին օ-
տար են, որոնք պարկեշտ՝ տիպոսով մը՝ զիրենք
ունեցողներուն անանկ իշխանութիւն մը կու տան,
որ մէկ քանի պարագայից մէջ վերագոյն է քան
զհիւպատոսաց իշխանութիւնն, որ կրնայ նաեւ
ուղղակի ընկճել զանոնք:

Նախ ուրեմն ծովափէն քրիստոնէի սկսիմ, ու-
րոնց անունը յաճախ չորս կողմս կը լսեմ: Այս
անմիաբանութեան որդիքը՝ այն ատեն հաստա-
տուած ըլլալով երբ աղետալի կոիւններով երկու
կարգերն իրարու հետ կ'իյնային, չտեսնէին երբեք ի
րենց սկիզբը: Թագաւորաց մերժուելէն տասնըվեց
տարի ետքը, Ժողովուրդը՝ մենծերուն տիրապետու-
թենէն ձանձրացած, և պարտատեարց անյադ ըն-
չասիրութենէն սպառեալ, երաւ փախաւ այն
քաղքէն՝ որ ալ ոչ իբր հայրենիք կը համարէր,
երգուննալով մէյ մ'ալ ոտը չկոխելու՝ մինչև որ
հին պարտուց պարտաւորութիւնը իրմէն բոլոր-
ովին ջնջէին, և մասնաւոր ատենակալներ ընտրե-
լու իրաւունքն իրեն չնորհէին, որոնք կարող ըլ-
լային այնուհետև իրեն բարւոյն վրայ հսկել: Ծե-
րակոյտն և Պատրիկներն՝ այս լքումէն իրաւապէս
սարսափելով, քիչ մը ուշ հասկցան որ ինքնա-
կալք ան ատեն կը դադրին տիրապետելէն՝ երբ ալ
հպատակ չունին. ուստի վախնալով որ այնուհե-
տեւ ոչինչ ընդգիտութեամբ ամէն բան կրնան կոր-
սննցնել՝ բռնադատուեցան ամէն բան չնորհելու
անոնց՝ որ կանխաւ խոհեմ թոյլտուութիւններով
կրնային դոհ ընել:

Սակայն պարտուց թոյլտուութիւնը մէկ քանի
փոփոխութիւններով եղաւ. այսինքն այն քաղա-
քացիները միայն անկէ ազատ եղան՝ որոնք հա-
տուցանելու բոլորովին անկարող էին. անոնք որ
օրինաց զօրութեամբ իրենց պարտատեարց ձեւ
քը մատնուած էին՝ խալըսեցան անոնցմէն, և ժո-
ղովդեան ալ հրապարակաւ շնորհուեցաւ այն
պահանջած իրաւունքն՝ որ կարող ըլլան անանկ
ատենակալներ ընտրելու՝ որ իր բարիքը հոգան:
Ասով ուրեմն անմիջապէս նոյն օրը գորհները հա-
ւաքուեցան, և Ժողովրդեան մէջէն ընտրուեցան
յաղթանակող դատին նեցուկներն, ծովափէն
քրիստոնէ տիպոսով: Այսպիսի ալ դեռ բաւական
չեղաւ. այլ անմիջապէս անոնց ընտրութենէն ետ-
քը օրէնք մ'ալ հրատարակեցին, որով կ'արգի-
լէին թէ ոչ ոք կարող ըլլայ անոնց գէմ ինչ և ինչ
կերպով բռնութիւն բանեցնել, նոյնքալ ի ինչ
կոչելով զան՝ որ այս օրինաց գէմ ընելու յանգրդ-
նէր, որուն ինչքն իսկ Դեմետրէի գիցուհոյն պի-
տի նուիրուէին, և ո՛ր և ինչ քաղաքացի կարող
կ'ըլլար անպատու հաս զան սպաննելու: Այս օրի-
նաց ճշգիւ պահպանութեանը վրայ ամէն մէկը եր-
գունեցաւ, թէ առանձին իրեն համար և թէ իրեն
յաջորդաց համար, զարհուրելի անէծքներ կար-
գայուելով անոնց գէմ որ իրենց երգմունքը մտ-
նալու յանգնէին: Ան ատեն Ժողովուրդը յաղ-
թանակաւ քաղաքը դարձաւ՝ առաջնորդեալ իրեն
նորընտիր իշխանաւորներէն. և որպէս զի իր փա-
խուստին կրօնական կերպարանք մը տայ իր քա-
ղաքը տեղը Լէառն Նախարարի կոչեց, ուր նաև Ե-
հաորին Արամազդայ բազին մը կանգնեց:

Առջի բերան միայն երկու Տրիքուն ընտրուե-
ցան. քիչ մը ետքը ուրիշ իրեք աւելցուեցան, և
297 տարւոյն անոնց թիւը մինչև տասն եղաւ: Ժո-
ղովուրդը ջանաց իր պաշտպանները շատցնելու,
որուն ծերակոյտն ամենեւին արգելք մը չգրաւ,
յուսալով որ որչափ աւելի բազմանային այն-
չափ ալ աւելի զիւրին կ'ըլլար զանոնք երկպա-
ռակելու:

Շատ մը տարիներ ըստ գրուիչ տեղեկութեան մէկ
կ'ըլլար իրենց ընտրութիւնը: Սակայն այս Ժողո-
վոց մէջ, որոնց նախագահ կը նստէին մեծ տե-
նակալք, քիչ մը Ժամանակէ ետքը գիտեցին որ
գուշակները ծածուկ Պատրիկաց ձեռնառու ըլլա-

1. Գլ. Cérés.

2. Ըստ Դիոնիսիոսի Աղիկառնացոյ, Գիրք 2:
Գլ. Թ, Ժողովուրդը առջի բերան երկու Տրիքուն
ընտրեց. յետոյ անոնց վրայ ուրիշ իրեք ալ աւել-
ցուց, և այս հինգ արիւնքներով նորէն հռոմ
մտաւ: